

gemeente BERGEN

MEMO van college aan de raad

datum : 9 juli 2012
aan : Gemeenteraad
van : College
onderwerp : Regionaal Sociale Agenda
Portefeuillehouder: Jan Mesu
Inlichtingen bij: L. Hulskamp

Aanleiding

- Op initiatief van het college als onderdeel van de actieve informatieplicht

Kernboodschap

- Waar wil het college informatie over verschaffen?
College wil informatie verschaffen over: Regionaal Sociale Agenda

Aanleiding

De gemeenten in de Regio Alkmaar hebben ingestemd met het voorstel van de provincie om een Regionale Sociale Agenda 2012-2015 (RSA) op te stellen. Deze RSA is de agenda van de gemeenten, voor de eigen regio, en vormt tevens de gezamenlijke agenda voor samenwerking tussen gemeenten en provincie ten behoeve van de bovenlokale sociale opgaven in de regio in de periode 2012-2015.

Drie hoofdthema's

De provincie Noord-Holland heeft in de Provinciale Sociale Agenda 2012-2015 drie hoofdthema's benoemd:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Wonen, zorg en voorzieningen
- Vitaal Platteland

De gemeenten geven in regionaal verband invulling aan deze thema's en kiezen daarin een prioritering. De gemeenten van de Regio Alkmaar kiezen voor de RSA een pragmatische aanpak, waarbij de inzet wordt gefocust op samenwerking rond thema's die politiek niet controversieel zijn.

Daarbij zien zij de RSA als een dynamische agenda, waaraan desgewenst in de komende jaren meer zaken kunnen worden toegevoegd of afgevoerd. Jaarlijks actualiseren de gemeenten de agenda en worden de nieuwe speerpunten, thema's en activiteiten voor het volgende jaar uitgewerkt. De RSA is geen samenwerkingsovereenkomst tussen gemeenten, maar identificeert een aantal onderwerpen waarop de gemeenten elkaar in de komende jaren zullen vinden.

Ook andere regio's maken een RSA en er zijn thema's waarbij samenwerking kan worden gezocht met andere regio's. Anderzijds zijn er ook thema's in de RSA waarbij de samenwerking zich beperkt tot de eigen regio of een aantal gemeenten daarbinnen.

De prioriteiten van de regio Alkmaar.

De prioriteiten die de gemeenten in deze RSA hebben gekozen voor de periode 2012-2015 zijn:

- Communicatie over De Kanteling (in samenhang met de decentralisaties) naar burgers en maatschappelijke organisaties
- Ontwikkelen van nieuwe arrangementen en aanpakken rond wonen, welzijn en zorg, waaronder ook integrale wijkteams
- Inzet domotica
- Opplussen eigen woningbestand
- Onderzoek naar de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan respijtzorg en realisatie van een daarop aansluitend regionaal aanbod
- Onderzoek naar behoefte aan zorgwoningen
- Heroriëntatie maatschappelijke opvang

Bij de totstandkoming van deze prioritering is rekening gehouden met de inbreng vanuit iedere gemeente en de uitkomsten van de bestuurlijke WWZ conferentie op 23 mei 2012

Door deze prioriteiten gezamenlijk op te pakken verwachten de gemeenten sneller, efficiënter en vooral beter te kunnen inspelen op de maatschappelijke opgave.

Provinciale subsidie

Op basis van de RSA kan jaarlijks aanspraak gemaakt worden op subsidiegeld van de provincie Noord-Holland. Nadat de RSA aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland is aangeboden, kunnen regio's tussen 16 juli en 17 september 2012 projectaanvragen indienen bij de provincie op grond van de 'Uitvoeringsregeling subsidie projecten Regionale Sociale Agenda's Noord-Holland 2012'. Voor 2012 is het voorstel om subsidie aan te vragen voor de communicatie over De Kanteling (zie bijlage 1) naar burgers en maatschappelijke organisaties in de regio Alkmaar. De gemeente Heerhugowaard is bereid, namens de regio, de subsidieaanvraag voor dit project te verzorgen.

Bijlagen

- Welke bijlagen worden ter informatie toegevoegd
Regionale Sociale Agenda vastgesteld door het College van Bergen op 7 augustus 2012.

Regionale Sociale Agenda

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	2
2. Inleiding	3
3. Schets van de Regio Alkmaar	4
3.1. De gemeenten in de Regio Alkmaar.....	4
3.2. Bevolkingsomvang.....	5
3.3. Sociaal economisch.....	5
3.4. Wmo en zorg.....	6
3.5. Woningen.....	6
3.6. Belangrijke maatschappelijke partners	7
4. Stand van zaken bovenlokale samenwerking	7
4.1. Samenwerking acht gemeenten Regio Alkmaar	7
4.2. Samenwerking met andere gemeenten.....	8
4.3. Relevante beleidskaders en afspraken.....	9
5. Knelpunten rond Wmo, Wonen en voorzieningen en Vitaal platteland.....	10
5.1. Inleiding.....	10
5.2. Knelpunten rond de Wmo	11
5.3. Knelpunten rond Wonen en voorzieningen	12
5.4. Knelpunten rond behoud van Vitaal platteland.....	13
6. Kansen en prioriteiten.....	13
6.1. Kansen voor regionale samenwerking rond de Wmo.....	14
6.2. Kansen rond Wonen en voorzieningen.....	16
6.3. Kansen rond het thema Vitaal Platteland	17
6.4. Innovatie bevorderen door beter benutten pilot-ervaringen.....	18
6.5. Prioritering.....	19
7. Draagvlak, communicatie en uitvoering	19
8. Planning van de uitvoering	20

1. SAMENVATTING

De gemeenten in de Regio Alkmaar hebben ingestemd met het voorstel van de provincie om een Regionale Sociale Agenda 2012-2015 op te stellen. Deze Regionale Sociale Agenda (verder: RSA) is de agenda van de gemeenten, voor de eigen regio, en vormt tevens de gezamenlijke agenda voor samenwerking tussen gemeenten en provincie ten behoeve van de bovenlokale sociale opgaven in de regio in de periode 2012-2015.

De provincie Noord-Holland heeft in de Provinciale Sociale Agenda 2012-2015 drie hoofdthema's benoemd:

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Wonen, zorg en voorzieningen
- Vitaal Platteland

De gemeenten geven in regionaal verband invulling aan deze thema's en kiezen daarin een prioritering.

De gemeenten van de Regio Alkmaar kiezen voor de RSA een pragmatische aanpak, waarbij de inzet wordt gefocust op samenwerking rond thema's die politiek niet controversieel zijn.

Daarbij zien zij de RSA als een dynamische agenda, waaraan desgewenst in de komende jaren meer zaken kunnen worden toegevoegd. Jaarlijks actualiseren de gemeenten de agenda en worden de nieuwe speerpunten, thema's en activiteiten voor het volgende jaar uitgewerkt. De RSA is geen samenwerkingsovereenkomst tussen gemeenten, maar identificeert een aantal onderwerpen waarop de gemeenten elkaar in de komende jaren zullen vinden. Dit gebeurt op projectmatige basis en beperkt zich niet noodzakelijkerwijs tot de gemeenten in de regio Alkmaar. Ook andere regio's maken een RSA en er zijn thema's waarbij samenwerking kan worden gezocht met andere regio's. Anderzijds zijn er ook thema's in de RSA waarbij de samenwerking zich beperkt tot de eigen regio of een aantal gemeenten daarbinnen.

De prioriteiten die de gemeenten in deze RSA hebben gekozen voor de periode 2012-2015 zijn:

- Communicatie over De Kanteling (in samenhang met de decentralisaties) naar burgers en maatschappelijke organisaties
- Ontwikkelen van nieuwe arrangementen en aanpakken rond wonen, welzijn en zorg, waaronder ook integrale wijkteams
- Inzet domotica
- Opplussen eigen woningbestand
- Onderzoek naar de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan respijtzorg en realisatie van een daarop aansluitend regionaal aanbod
- Onderzoek naar behoefte aan zorgwoningen
- Heroriëntatie maatschappelijke opvang

Door deze prioriteiten gezamenlijk op te pakken verwachten de gemeenten sneller, efficiënter en vooral beter te kunnen inspelen op de maatschappelijke opgave.

2. INLEIDING

De RSA vormt het kader voor de gezamenlijke aanpak van de regionale sociale opgaven, en daarmee ook voor de gezamenlijke projecten van gemeenten en provincie in de periode 2012-2015.

Deze RSA is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het PORA WMO. Dit is gebeurd in een aantal stappen, volgens een plan van aanpak dat door de ambtelijke trekkers in overleg met de procesbegeleider is vastgesteld. Na verkennende besprekingen van een eerste door de gemeenten opgestelde groslijst in het ambtelijk beleidsoverleg Wmo (6 maart 2012) en het PORA Wmo (29 maart 2012), is een reeks gesprekken op lokaal niveau gevoerd met de portefeuillehouders en hun beleidsadviseurs over de maatschappelijke knelpunten op de domeinen van de RSA en kansen voor samenwerking. Daarnaast is feitelijke informatie verzameld over de regio, deels via de beleidsadviseurs en deels vanuit externe bronnen. De informatie vanuit de gesprekken en de feitelijke informatie is bijeengebracht in een notitie over de kenmerken van de regio en de regionale samenwerking op het sociale domein, de belangrijkste knelpunten en opgaven voor de regio en de kansen die de gemeenten zien voor gezamenlijke projecten in het kader van de RSA.

Die notitie is ambtelijk besproken in het beleidsoverleg Wmo op 24 april 2012. Dat heeft geresulteerd in een ambtelijk voorstel voor prioritering en selectie van de meest kansrijke thema's voor de RSA en een nadere uitwerking van de prioritaire thema's door de ambtenaren.

Op 26 april heeft een bijeenkomst plaats gevonden voor vertegenwoordigers van de gemeenteraden en Wmo-raden, waarin deze zijn geïnformeerd over de RSA en input hebben geleverd op de voorgestelde prioritaire thema's. Hun input en de ambtelijke bijdragen zijn verwerkt in een eerste conceptversie van de RSA die op 10 mei 2012 in het PORA zal worden besproken.

De uitkomsten van de bespreking in het PORA, evenals de uitkomsten van de WWZ-conferentie met de gemeenten en externe partners op 23 mei 2012, zijn verwerkt in een bijgesteld concept voor de RSA dat eind mei aan de portefeuillehouders Wmo en de leden van het beleidsoverleg Wmo is toegestuurd ter goedkeuring.

De portefeuillehouders Wmo besluiten gezamenlijk voor 14 juni 2012 over het ter vaststelling aan de eigen colleges van B&W aanbieden van de definitieve concept RSA.

De RSA wordt bestuurlijk vastgesteld door de regiogemeenten.

3. SCHETS VAN DE REGIO ALKMAAR

3.1. DE GEMEENTEN IN DE REGIO ALKMAAR

De Regio Alkmaar bestaat uit de gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Graft-De Rijk, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk en Schermer. De regio telt 271.419 inwoners.

Alkmaar is centrumgemeente in de regio. Veel inwoners van de regio zijn sociaaleconomisch echter ook georiënteerd op Amsterdam en andere delen van Noord-Holland. Hieronder worden de gemeenten kort beschreven.

Bijlage 1 bevat enkele kengetallen van de regio.

De gemeente **Alkmaar** omvat de stad Alkmaar inclusief de kernen Koedijk (gedeeltelijk), Omval en Oudorp. De leefbaarheid in de wijken van Alkmaar is vrijwel overal matig tot zeer positief, slechts enkele buurten scoren matig negatief. Het zorggebruik in de gemeente Alkmaar ligt ongeveer gelijk met het gemiddelde in Nederland, maar op basis van de leeftijdsopbouw van de bevolking wordt een sterkere toename van het zorggebruik verwacht. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Alkmaar 2011).

De gemeente **Bergen** omvat Aagtdorp, Bergen aan Zee, Bergen, Bregtdorp, Camperduin, Catrijp, Egmond aan den Hoef, Egmond aan Zee, Egmond-Binnen, Groet, Hargen, Rinnegom, Schoorl, Schoorldam (gedeeltelijk) en Wimmenum. De leefbaarheid in alle kernen en buurten van Bergen wordt positief tot zeer positief gewaardeerd. Het zorggebruik in de gemeente Bergen ligt – waarschijnlijk vanwege de leeftijdsopbouw van de bevolking – hoger dan gemiddeld in Nederland. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Bergen 2011).

De gemeente **Castricum** omvat de kernen Castricum, Limmen, De Woude, Bakkum en Akersloot. De leefbaarheid in de dorpen en wijken van Castricum is vrijwel overal (zeer) positief. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Castricum 2011). In Castricum is een GGZ instelling gevestigd. Ook buiten de instelling zijn er inwoners met een psychiatrische beperking.

De gemeente **Graft-De Rijk** omvat de kernen De Rijk, Graft, Markenbinnen, Noordeinde, Oost-Graftdijk, Starnmeer en West-Graftdijk. In maart 2012 heeft de gemeenteraad van Graft –De Rijk zich uitgesproken voor fusie met de gemeente Alkmaar, hetgeen naar verwachting per 1-1-2015 zijn beslag zal krijgen. De leefbaarheid in Graft-De Rijk wordt vrijwel overal als zeer positief gewaardeerd. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Graft-De Rijk 2011).

De gemeente **Heerhugowaard** omvat de kernen De Noord en Heerhugowaard, en de dorpen Broekhorn, Draai, Veenhuizen en Verlaat (gedeeltelijk). De leefbaarheid in de kernen en wijken van Heerhugowaard is overwegend positief of zeer positief. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Heerhugowaard 2011).

De gemeente **Heiloo** omvat het dorp Heiloo en Bollendorp, Kaandorp, Kapel en Oosterzij. De leefbaarheid in Heiloo wordt in alle wijken en buurten als positief tot zeer positief gewaardeerd. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Heiloo 2011).

De gemeente **Langedijk** omvat de dorpen Broek op Langedijk, Koedijk (gedeeltelijk), Noord-Scharwoude, Oudkarspel, Sint Pancras en Zuid-Scharwoude. De leefbaarheid in de dorpen en wijken van Langedijk is overwegend positief tot zeer positief. In een aantal wijken wordt de leefbaarheid als matig positief beoordeeld. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Langedijk 2011).

De gemeente **Schermer** omvat de dorpen Driehuizen, Grootschermer, Oterleek, Schermerhorn, Stompetoren, het polderdeel van Ursem (de dorpskern van Ursem behoort tot de gemeente Koggenland) en Zuidschermer. De leefbaarheid in alle dorpen en wijken van Schermer wordt als (zeer) positief beoordeeld. (bron: ZONH, Eerstelijns Zorgscan gemeente Schermer 2011).

3.2. BEVOLKINGSOMVANG¹

Bevolking	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijk	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Totaal	93.861	30.985	34.652	6.489	51.178	22.451	26.955	5.360
% 0-4	6%	4%	4%	5%	7%	5%	6%	6%
% 5-14	11%	11%	13%	14%	14%	13%	14%	14%
% 15-24	12%	10%	12%	11%	12%	10%	12%	12%
% 25-39	22%	12%	13%	14%	21%	13%	17%	15%
% 40-64	36%	40%	38%	40%	35%	38%	38%	40%
% 65-74	8%	13%	11%	11%	8%	12%	8%	8%
% 75 +	7%	10%	9%	6%	4%	10%	5%	5%
Groei/krimp 2040 t.o.v. 2010	7%	-4%	-2%	-11%	22%	12%	11%	1%

Gemeente Alkmaar heeft veruit de meeste inwoners, gevolgd door gemeente Heerhugowaard. Opvallend is dat Heerhugowaard, Langedijk en Schermer aanzienlijk minder oudere inwoners hebben dan de andere regiogemeenten. De te verwachten groei van de bevolkingsomvang is voor Heerhugowaard opmerkelijk groot (22%), terwijl Bergen, Castricum en Graft-De Rijk naar verwachting zullen krimpen. De te verwachten gemiddelde groei van de regio in 2040 is met 8% wat kleiner dan de gemiddeld te verwachten groei van alle Noord-Hollandse regio's samen (11 %).

3.3. SOCIAAL ECONOMISCH

	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijk	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	23.400	27.400	28.200	26.800	23.900	28.400	25.900	26.500
Gemiddeld besteedbaar inkomen	19.800	22.900	23.000	21.900	19.900	23.400	20.900	21.500
% lage inkomens	39%	38%	36%	37%	39%	35%	39%	37%
% niet-westerse allochtonen	12%	3%	3%	3%	10%	4%	4%	2%

¹ De gegevens in dit hoofdstuk zijn ontleend aan de volgende bronnen:

- CBS Statline, 2009, 2010, 2011, 2012
- Noord-Holland in Cijfers, 2010
- Nivel, VAAM 2010
- ABF Research, Primos prognose 2011
- CIZ, 1 juli 2011
- BZK, Leefbarometer 2010

Het gemiddeld besteedbaar inkomen is in Heiloo en Castricum het hoogst. Het percentage lage inkomens is in de regio als geheel met 38% een fractie hoger dan gemiddeld in Noord-Holland (38%). Alkmaar en Heerhugowaard hebben veruit de hoogste percentages niet-westerse allochtonen binnen de regio. Als geheel heeft de Regio Alkmaar met 8% minder niet-westerse allochtonen dan gemiddeld in Noord-Holland.

3.4. WMO EN ZORG

	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijk	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Aantal uren huishoudelijke hulp	9,2	11,9	10,6	9,2	7,7	11,1	8,3	8,1
Aantal uren dagelijkse verzorging/verpleging	2,7	3,3	2,9	2,4	2,2	3,1	2,2	2,0
Aantal indicatiestellingen	4.290	1.555	1.380	180	2.105	1.045	810	120
Extramuraal+ begeleiding	32%	19%	20%	19%	29%	22%	33%	46%
Extramuraal zonder begeleiding	22%	24%	24%	33%	19%	23%	25%	17%
Intramuraal	46%	57%	56%	47%	53%	55%	42%	38%
Vervoer bij begeleiding groep / 1.000 inwoners	4,7	4,4	3,0	3,1	4,4	3,8	4,3	5,6

De gemeenten Bergen (11,9), Castricum (10,6) en Heiloo (11,1) zitten relatief hoog met het aantal uren huishoudelijke hulp. Heerhugowaard, Langedijk en Schermer zitten beduidend lager, hetgeen niet verrassend is gezien hun geringere aandeel ouderen. Opvallend zijn de verschillen in het percentage inwoners met vervoer bij begeleiding. Het gemiddeld aantal uren huishoudelijke hulp (9,4) en het aantal uren dagelijkse verzorging of verpleging (2,7) liggen iets lager dan het gemiddelde van de hele provincie Noord-Holland (9,6 en 2,8).

3.5. WONINGEN

	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijk	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Eigen woningen	57%	67%	73%	72%	68%	73%	75%	73%
Woningcorporatie	34%	20%	17%	17%	23%	19%	18%	17%
Overige verhuurders	9%	12%	10%	11%	9%	8%	6%	9%
Eigendom onbekend	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	1%
Gewenste woningvoorraad	44.000	14.100	15.000	2.600	21.100	9.800	10.500	2.200
Woningtekort	-900	-	-600	-	-400	-300	-300	-100

Alkmaar heeft relatief weinig eigen woningen ten opzichte van de andere gemeenten (57%). Het gemiddelde van de regio (66%) is duidelijk hoger dan het gemiddelde van de hele provincie Noord-Holland (59%).

3.6. BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE PARTNERS

Op de domeinen Wmo, Wonen en voorzieningen en Vitaal platteland, zijn niet alleen de gemeenten belangrijke spelers, maar ook en vooral de burgers en maatschappelijke partners. Een deel van deze maatschappelijke partners is lokaal georganiseerd, een belangrijk deel ook bovenlokaal of regionaal. De schaal waarop maatschappelijke partners werken valt dus niet altijd samen met de indeling van de regio, waardoor op veel domeinen geldt dat de gemeenten slechts gedeeltelijk met dezelfde partners te maken hebben. Bijlage 2 bevat een overzicht daarvan.

Dit heeft betekenis voor de wijze waarop gemeenten in de regio van elkaar kunnen profiteren. Voor de ontwikkeling van nieuwe arrangementen in samenwerking met maatschappelijke partners kan dus niet zomaar sprake zijn van het uitrollen van een aanpak die door een van de gemeenten met haar partners is ontwikkeld. Immers, andere partners zullen andere belangen en mogelijkheden hebben. Wel kunnen gemeenten ook bij samenwerking met verschillende maatschappelijke partners profiteren van elkaars ervaringen en inzichten, op een hoger abstractieniveau.

4. STAND VAN ZAKEN BOVENLOKALE SAMENWERKING

De acht gemeenten van de Regio Alkmaar werken op verschillende domeinen en op verschillende manieren met elkaar samen. Daarnaast werken zij deels ook (gezamenlijk of individueel) op onderwerpen samen met andere gemeenten en regio's.

4.1. SAMENWERKING ACHT GEMEENTEN REGIO ALKMAAR

Op de domeinen Zorg, Wmo, Jeugd en Wonen werken de acht gemeente in de Regio Alkmaar al langer samen. Er is sprake van periodieke bestuurlijke afstemming. De gemeenten werken samen door het delen van kennis en inzichten en door het maken van regionale afspraken op deze domeinen. Alle acht gemeenten zijn zich bewust van de noodzaak en kansen van onderlinge samenwerking. Wel is er sprake van lokale accentverschillen in de visie op regionale samenwerking, waarbij de ene gemeente vanuit het adagium 'lokaal wat kan, regionaal wat moet' principieel het primaat legt bij zelf doen, terwijl andere gemeenten meer pragmatisch per vraagstuk de meest gunstige schaal zoeken.

Rond de Wmo werken de acht gemeenten op allerlei terreinen al intensief samen. Hieraan ligt een gedeelde visie ten grondslag verwoord in de Regionale Wmo agenda. Er wordt op operationeel niveau samengewerkt bij ondersteuning bij de dagelijkse werkzaamheden van de gemeenten, bijvoorbeeld om te komen tot een raamwerk voor budgetsubsidieregelingen. Op strategisch niveau is de samenwerking gericht op het samen vinden van langdurig voordeel, bijvoorbeeld door het gezamenlijk ontwikkelen van nieuwe Wmo-arrangementen. Op tactisch niveau werken de gemeenten samen bij ondersteuning van het beleid van de gemeenten, bijvoorbeeld door de kosten te delen en dus laag te houden (aanbesteding hulp bij het huishouden). De gemeenten werken ook samen rond de transitie van de AWBZ-begeleiding naar de Wmo, onder meer in de vorm van een project dat in 2011 subsidie van de provincie heeft

ontvangen en waarmee zij inzetten op een regionale aanpak, beginnend bij een brede inventarisatie van doelgroepen, het aanbod waarvan zij gebruik maken en de organisaties die dit aanbod verzorgen.

Er wordt door de acht gemeenten ook samengewerkt op het domein van het preventief jeugdbeleid, door onderlinge afstemming over onder meer de verwijzindex en de CJG's. De regiegroep Jeugd coördineert dit. Er is een regionale projectgroep gevormd, evenals enkele werkgroepen, voor de implementatie van de decentralisatie van de jeugdzorg. Afstemming op het domein van volksgezondheid en GGZ vindt plaats in periodiek ambtelijk overleg in regionaal verband.

In het portefeuillehoudersoverleg Wonen (PORA Wonen) vindt bestuurlijk regionale afstemming plaats over de volkshuisvesting. Ambtelijk vindt dit plaats via de Werkgroep Wonen. Ook juist op de raakvlakken van Wmo en wonen, de WWZ, werken de gemeenten in de Regio Alkmaar samen door middel van het delen van kennis en inzichten en het maken van regionale afspraken. Zo wordt momenteel onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor gezamenlijk beleid op het gebied van mantelzorgwoningen.

De Regiegroep Regio Alkmaar, waarin alle acht gemeenten deelnemen, richt zich ook en vooral op het "op de kaart zetten" van de regio. Dat is onder andere belangrijk om ervoor te zorgen dat er in de regio voldoende werkgelegenheid en onderwijs aanwezig blijft. De regio wil goed bereikbaar blijven en een aantrekkelijke regio zijn om in te wonen en te werken, door in te zetten op het behoud van goede voorzieningen. De regiegroep voorkomt dat zaken dubbel worden gedaan en zorgt er voor dat het beste uit de samenwerking gehaald kan worden.

4.2. SAMENWERKING MET ANDERE GEMEENTEN

De gemeenten in de Regio Alkmaar zijn niet uitsluitend op elkaar georiënteerd.

Voor Alkmaar geldt dat op tactisch niveau ook wordt samengewerkt in **H2A-verband**: met Den Helder en Hoorn opgepakt. In H2A-verband wordt ingezet op het delen van kennis en inzichten op de terreinen van Wmo en Wonen en op het maken van bovenregionale afspraken op genoemde terreinen, bijvoorbeeld ten aanzien van gezamenlijke inkoop van de voorziening hulp bij het huishouden.

Voor Castricum geldt dat op het domein Zorg en Wmo ook beleidsafstemming plaatsvindt in het portefeuillehouderscontact **Midden Kennemerland** (de gemeenten Uitgeest, Beverwijk, Heemskerk, Velsen en Castricum zelf). Castricum participeert ook in een regionaal project Mantelzorgondersteuning in de regio Midden-Kennemerland. Ten aanzien van de prestatievelden 7,8 en 9 heeft Castricum te maken met **centrumgemeente Haarlem** die de middelen hiervoor ontvangt. Er is een verzoek gedaan aan het ministerie van VWS om deze middelen over te hevelen naar centrumgemeente Alkmaar. De gemeenten zijn hierover nog met elkaar in gesprek.

Op het domein van primair onderwijs behoort Castricum zowel tot samenwerkingsverband **IJmond-Noord** (schoolbestuur Tabijn en ISOB) als het samenwerkingsverband Regio Alkmaar (schoolbestuur Flore en Kleurenorkest). Voor het middelbaar onderwijs participeert Castricum in het **Samenwerkingsverband Middelbaar Onderwijs Midden-**

Kennemerland.

Op het domein van sport en voorzieningen zijn **Bergen, Castricum en Heiloo** samen een onderzoek gestart naar mogelijkheden van samenwerking ten behoeve van een regionaal zwembad.

Voor Graft-de Rijk en Schermer geldt dat wordt samengewerkt met de gemeente **Beemster** voor de uitvoering van de Wmo en voor praktische dienstverlening aan huis, onder de noemer Aangenaam Wonen Plus. De drie gemeenten hebben een gezamenlijk Wmo-loket. Het Wmo-loket maakt deel uit van de Centrale uitvoeringsorganisatie sociale zaken van de gemeenten **Beemster, Graft-de Rijk, Schermer en Zeevang**. Deze samenwerking wordt ontvloten per 1-1-2013. Graft-De Rijk zal de uitvoering van de Wmo en Sociale Zaken dan overdragen aan Alkmaar.

4.3. RELEVANTE BELEIDSKADERS EN AFSPRAKEN

Diverse beleidskaders en afspraken zijn van belang voor de reikwijdte, ambities en vormgeving van de regionale samenwerking in de Regio Alkmaar. Dit betreft zowel lokale beleidskaders als gezamenlijke kaders en afspraken.

Belangrijke regionale beleidskaders zijn:

- De Regionale Huisvestingsverordening, waarin de acht gemeenten van de Regio Alkmaar gedeelde afspraken hebben gemaakt ten aanzien van de toewijzing van woningen in de regio volgens het aanbodmodel. Degene met de langste inschrijftijd gaat voor. Daarnaast is nog een urgentieregeling ingebouwd om voorrang te verlenen aan huishoudens in verband met sociale of medische factoren. Tot slot is een specifieke toewijzingsregeling van kracht voor 'zorg'-woningen.
- De Regionale Woonvisie, waarin de acht gemeenten van de Regio Alkmaar dezelfde beleidsbasis hebben vastgelegd voor alle acht gemeenten en die de basis vormt voor lokale afspraken met de corporaties. Zo is de relatie inkomen en woningprijs aangegeven in categorieën en zijn aantallen te bouwen woningen per gemeente vastgelegd. Momenteel wordt gewerkt aan het toevoegen van een kwalitatieve paragraaf.
- De RAP (Het Regionaal ActieProgramma Wonen). Dit is het afsprakenkader met de provincie over kwantiteiten en kwaliteiten voor de periode 2011-2015.
- De Regionale Wmo-agenda Regio Alkmaar, waarin de acht gemeenten van de Regio Alkmaar hun onderlinge samenwerkingsafspraken hebben vastgelegd ten aanzien van met name de prestatievelden 7, 8 en 9 van de Wmo.
- De Regionale WWZ-agenda die in ontwikkeling is. Deze gezamenlijke agenda op het terrein van Wonen, Welzijn en Zorg beslaat in principe hetzelfde domein als de RSA, maar heeft een meer informeel karakter en omvat naast een aantal ambities die in deze RSA terugkomen ook een aantal nader te bespreken aandachtspunten die mogelijk in de komende jaren kunnen uitkristalliseren tot projecten voor de RSA.

Relevante lokale beleidskaders zijn de lokale coalitieakkoorden, de actieprogramma's of uitvoeringsagenda's van de colleges en de Wmo-beleidskaders. In alle acht gemeenten wordt in deze beleidskaders aandacht besteed aan de noodzaak en kansen van regionale

samenwerking. Wel is er sprake van lokale accentverschillen in de visie op regionale samenwerking, waarbij de ene gemeente vanuit het adagium 'lokaal wat kan, regionaal wat moet' principieel het primaat legt bij zelf doen, terwijl andere gemeenten meer pragmatisch per vraagstuk de meest gunstige schaal zoeken.

Voor de gemeente Alkmaar geldt dat in de beleidskaders nadrukkelijk de ambitie en bereidheid is uitgesproken tot intensivering van de regionale samenwerking en tot actieve invulling van de rol van centrumgemeente. In het actieprogramma 2011-2014 van het Alkmaarse college staat: "Wij staan een goede samenwerking met de regiogemeenten voor. ... Alkmaar kan worden beschouwd als centrumgemeente met een bovenregionaal verzorgingsgebied. De bestuurlijke samenwerking met de gemeenten in de Regio Alkmaar wordt geïntensiveerd, vooral met het oog op concrete projecten."

5. KNELPUNTEN ROND WMO, WONEN EN VOORZIENINGEN EN VITAAL PLATTELAND

5.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn, op basis van gesprekken met alle portefeuillehouders Wmo van de Regio Alkmaar en hun beleidsadviseurs, en van de verzamelde informatie over de stand van zaken in de regio, de knelpunten en opgaven benoemd die de gemeenten zien voor de regio. Deze zijn geordend onder de thema's Wmo, Wonen en voorzieningen, en Vitaal platteland, maar zoals zal blijken beslaan de opgaven en ook de mogelijke oplossingen daarvoor vaak meerdere van deze thema's.

Het algemene beeld dat uit de kwalitatieve en kwantitatieve informatie naar voren komt is dat de Regio Alkmaar er op dit moment op hoofdlijnen redelijk goed voor staat. Tegelijkertijd dienen zich een aantal nieuwe uitdagingen aan die de bestaande kwaliteit van leven, wonen en zorg onder druk zullen zetten. De belangrijkste daarvan zijn:

- De nieuwe taken die de gemeenten krijgen als gevolg van de decentralisaties vanuit de AWBZ, de Jeugdzorg, de Wet werken naar vermogen en het passend onderwijs². Deze nieuwe taken betekenen niet alleen een uitbreiding van het takenpakket, maar ook een fundamentele transformatie en herontwerp van werkwijzen en rollen op de volle breedte van het sociale domein (wonen, welzijn, zorg, Wmo, maar ook werk en inkomen en jeugd). Een andere verhouding tot burgers en maatschappelijke organisaties is daarvan onderdeel. Dat vereist altijd lokaal maatwerk, vaak op het niveau van wijken en buurten, maar ook bovenlokale samenhang. De gemeenten zijn daar al nadrukkelijk mee bezig, maar kunnen deze opgave nauwelijks aan binnen de beperkte huidige capaciteit.
- De demografische transitie, waarbij met name de sterke vergrijzing nog moeilijk in te schatten gevolgen zal hebben voor enerzijds de zorgvraag en anderzijds de eigen kracht van buurten en sociale netwerken (denk aan mantelzorg en vrijwilligerswerk) en voor de vitaliteit of leefbaarheid van de kleine kernen.

² Hoewel de decentralisaties door de landelijke politieke ontwikkelingen op dit moment gedeeltelijk controversieel verklaard zijn, ligt het in de verwachting dat de ingezette ontwikkeling op enige wijze zal doorgaan en de betreffende taken en verantwoordelijkheden in de komende jaren richting gemeenten komen.

De gemeenten in deze regio Alkmaar scoren tot dusver behoorlijk goed op de terreinen wonen, zorg en leefbaarheid en willen daar niet op inboeten. Door de decentralisaties en de demografie dreigt dat wel. Daarom zoeken zij de samenwerking.

5.2. KNELPUNTEN ROND DE WMO

Rond de Wmo is sprake van een aantal doorontwikkelingsopgaven en nieuwe (preventieve) opgaven als gevolg van de naderende vergrijzing en de decentralisatie (met name vanuit de AWBZ). Daarnaast is er behoefte aan verbetering van de beleidsinformatie op regionaal niveau op een aantal specifieke onderdelen.

Een belangrijke doorontwikkelingsopgave in de Wmo die voor alle acht gemeenten in de Regio Alkmaar geldt, is het doorvoeren van de Kanteling. Deze andere benadering van de verantwoordelijkheid die de gemeente heeft onder de Wmo, vraagt ook een echte kanteling in het denken van burgers en instellingen, evenals in de manier waarop gemeente en burgers zich tot elkaar verhouden. Het is noodzakelijk voor de hele regio om hierin te investeren, zodat ook de kracht van de samenleving wordt gemobiliseerd om de naderende vergrijzing en mogelijk versobering van de inzet die de gemeenten kunnen leveren te kunnen opvangen. De capaciteit om hiervoor een effectieve en duurzame communicatie-aanpak vorm te geven en uit te voeren ontbreekt bij de individuele gemeenten.

Een tweede grote opgave rond de Wmo betreft de ontwikkeling van nieuwe arrangementen om voor burgers passende en samenhangende voorzieningen te bieden, met name ook rond de gedecentraliseerde taken. Er zijn nieuwe arrangementen nodig die bijdragen aan (het versterken van) de eigen kracht en (het versterken van) de eigen sociale netwerken. Te denken valt aan arrangementen voor extramurale begeleiding waarbij ook een verbinding wordt gemaakt met zinvol passend werk voor doelgroepen van de Wet werken naar vermogen en naar dagbesteding voor bijvoorbeeld licht dementerende ouderen. Gegeven de krimpende middelen zullen gemeenten arrangementen moeten ontwikkelen waarin slim verschillende functies worden gecombineerd, zonder dat dit afbreuk doet aan de kwaliteit van de zorg voor de kwetsbare burgers. Op eigen kracht zijn de gemeenten in de Regio Alkmaar hiertoe slechts beperkt in staat: er zal een breder palet aan nieuwe arrangementen nodig zijn dan iedere gemeente voor zich op korte termijn kan ontwikkelen.

Een verbeterbehoefte bestaat ten aanzien van respijtzorg, als ondersteuning voor mantelzorgers. Hoewel duidelijke gegevens over de behoefte aan respijtzorg in relatie tot de huidige voorzieningen ontbreken, bestaat bij de gemeenten de indruk dat verbeteringen mogelijk zijn in de omvang, de aard en de spreiding van het aanbod. Er is een respijthuis in Alkmaar, een hospice in Beemster (en in Beverwijk), en ook Een Warm Thuis in Oterleek biedt respijtzorg, maar het is onduidelijk of daarmee in de behoefte wordt voorzien. Het vermoeden bestaat dat voor een deel van de doelgroep nabijheid van de voorziening cruciaal is. Om duidelijk te krijgen of er werkelijk een knelpunt is en wat er nodig is om dit op te lossen, is echter eerst een kwantitatief en kwalitatief onderzoek nodig.

De gemeente Alkmaar is centrumgemeente maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, OGGZ en verslavingsbeleid. De middelen van rijkswege zijn onvoldoende om het stelsel in stand te houden. De gemeente Alkmaar financiert fors uit eigen middelen. Dat is op lange termijn niet houdbaar. Daarom start Alkmaar met een heroriëntatie op de maatschappelijke opvang. Deze heroriëntatie moet leiden tot een duurzaam en flexibel stelsel van opvang.

5.3. KNELPUNTEN ROND WONEN EN VOORZIENINGEN

Rond het thema wonen en voorzieningen geldt als voornaamste knelpunt dat de huidige woningvoorraad in de regio nog onvoldoende is afgestemd op de naderende vergrijzing. Er wordt door gemeenten en woningcorporaties al in diverse projecten samengewerkt om woningen meer levensloopbestendig te maken en om in nieuwbouwprojecten levensloopbestendig te bouwen. Er is op dat vlak echter nog een grote slag te maken, zowel in het aantal woningen dat geschikt wordt voor ouderen of mensen met beperkingen, als in het levensloopbestendig maken van buurten: het wonen-welzijn-zorg concept. De stagnerende woningmarkt maakt deze opgave des te urgenter, omdat ouderen die willen verhuizen daarin steeds vaker worden belemmerd doordat zij er niet in slagen hun woning te verkopen.

Een specifiek element van het levensloopbestendig maken van de woningvoorraad is de toepassing van domotica. Dit is echter in de Regio Alkmaar nog niet ontwikkeld en de regio heeft hierop nog een forse slag te maken. Dat vergt echter ontwikkeling en aanleg van de technologische infrastructuur, afstemming met aanbieders van kennis en technologie, zorgverzekeraars, zorgaanbieders, corporaties etc. Om die reden is een bovenlokale en wellicht bovenregionale aanpak nodig.

Een tweede knelpunt is dat er onvoldoende zicht is op (benodigde) aantallen nultreden-, levensloopbestendige, en clusterwoningen in de regio, zo blijkt uit een knelpuntentota Wonen, Welzijn en Zorg die de gemeenten in 2011 gezamenlijk hebben opgesteld. In het kader van de ontwikkelingen in de zorg en de prognose voor de woningbehoefte voor mensen met een zorgvraag is het daarmee lastig plannen. Er ontbreekt een gemeenschappelijk kader. Er wordt in de verschillende gemeenten uitgegaan van andere modellen en scenario's ten aanzien van wonen, welzijn, zorg. Ook de planning en spreiding van woon/zorginitiatieven in wijken door de hele regio heen is niet optimaal³. Gevolg is dat sommige gemeenten en wijken meer belast worden met specifieke doelgroepen dan andere. De provincie heeft een onderzoek gedaan naar de kwantitatieve gegevens voor woningen met zorg. Dit onderzoek is echter nog niet voldoende om de totale opgave voor alle doelgroepen met elkaar te kunnen vaststellen. Met name de kwalitatieve component is onvoldoende in beeld. De gemeenten willen dit samen oppakken in het kader van de RSA, wellicht met gebruikmaking van het (nieuwe) Staggs-scenario.

³ In de verkennende gesprekken kwam naar voren dat in Graft-de Rijp behoefte is aan 40 woningen met zorg en 40 intramurale plaatsen tot 2020. In de gemeente Alkmaar geldt dat behoefte is om te verkennen of leegstaande kantoortuinen kunnen worden omgebouwd tot intramurale voorzieningen

Overigens geldt, met name voor de kleinere kernen, dat wanneer alle ouderen langer in de eigen woning zouden blijven wonen, het economisch draagvlak voor tal van voorzieningen verdwijnt doordat er minder woningen vrijkomen voor jongeren en gezinnen. Dit bedreigt niet alleen het voorzieningenniveau, maar ook de sociale draagkracht van de samenleving, in termen van beschikbaarheid van mantelzorgers en vrijwilligers. Daarom bestaat er in een aantal van de kleine kernen (bijvoorbeeld Akersloot) een behoefte om ook nieuwbouw te realiseren voor met name de jongere doelgroep.

5.4. KNELPUNTEN ROND BEHOUD VAN VITAAL PLATTELAND

Op dit moment scoort de leefbaarheid in alle acht gemeenten van de Regio Alkmaar goed tot zeer goed. In de grootste twee gemeenten, Alkmaar en Heerhugowaard zijn wel een aantal aandachtswijken te herkennen, maar ook daar is echter geen sprake van zware leefbaarheidsproblemen.

Knelpunten in voorzieningen dienen zich echter wel aan in de kleine kernen, zoals met name in de gemeenten Graft-De Rijk en Schermer. In Graft-De Rijk wordt een tekort aan voorzieningen ervaren in Markenbinnen, Oost- en West-Graftdijk en Starnmeer. Als gevolg van de dalende leerlingenaantallen en verouderde huisvesting worden drie basisscholen van Graft-De Rijk nu omgevormd tot één (brede) school.

Voor de vitaliteit van het platteland is ook goed openbaar vervoer cruciaal. Ook daar doen zich knelpunten voor. Zo is er geen rechtstreekse busverbinding tussen de kern Akersloot en de kern Castricum, en geldt voor Graft-De Rijk dat het schoolvervoer met de winterbus vanuit de Starnmeer naar West-Graftdijk vervalt en het openbaar vervoer naar Krommenie ontbreekt.

Een zorg ten aanzien van de vitaliteit van het platteland is het behouden van de sociale draagkracht en de sterke vrijwilligerscultuur die noodzakelijk is waar de afstand tot voorzieningen groter is. Op het platteland wordt een ander, en in sommige opzichten groter, beroep op mensen gedaan dan in meer stedelijk gebied. Met de verantwoordelijkheden die in de Wmo en de decentralisaties op lokaal niveau worden neergelegd wordt dat beroep alleen nog maar sterker. Verhuisbewegingen tussen stad en platteland kunnen een bedreiging vormen voor de kwetsbare draagkracht van de plattelandsgemeenschappen.

6. KANSEN EN PRIORITEITEN

De portefeuillehouders delen de ambitie om door samenwerking te voorkomen dat de regio inboet aan kwaliteit ten aanzien van Wmo, wonen, zorg en leefbaarheid als gevolg van de uitdagingen waarvoor de decentralisaties en de demografie aan de gemeenten stellen. In dit hoofdstuk worden de kansen beschreven die de regiogemeenten zien rond de drie hoofdthema's Wmo, Wonen en voorzieningen, en Vitaal platteland, en de gezamenlijke prioritering die zij daaraan hebben gegeven voor deze RSA.

Terwijl de groslijst van onderwerpen en projecten waarmee de gemeenten bezig zijn rond deze thema's voortdurend in beweging is en groeit, is voor deze RSA een prioritering en selectie bepaald van onderwerpen die door alle gemeenten als urgent en kansrijk worden gezien, waar regionale of bovenregionale samenwerking voordelen biedt en waar samenwerking met of subsidiering door de provincie kansrijk lijkt.

6.1. KANSEN VOOR REGIONALE SAMENWERKING ROND DE WMO

De gemeenten in de Regio Alkmaar signaleren verschillende kansen voor regionale samenwerking rond de Wmo:

1. Ontwikkelen en uitvoeren van een gezamenlijke aanpak van de **communicatie van de Kanteling en de decentralisaties**.

Doel: Duidelijke, effectieve, consistente en duurzame communicatie vanuit de gemeenten naar alle burgers, instellingen en andere partijen in de regio over de veranderende verhouding tussen burger, samenleving en lokale overheid, waarin het primaat ligt bij de eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht en de overheid waar nodig op maat ondersteuning biedt. Doel is dat in alle contacten tussen gemeenten en burgers en instellingen deze boodschap klinkt.

Uitleg: Om ook in preventief opzicht effectief te zijn, is het nodig dat het Kantelingsdenken niet alleen wordt verspreid via het Wmo-loket naar huidige klanten, maar breed wordt doorgevoerd in de wijze waarop de gemeenten burgers en instellingen aanspreken. De gemeenten constateren dat er een nauwe samenhang bestaat tussen het 'kantelingsdenken' en de visie achter de drie decentralisaties. Daarom vinden zij het belangrijk een eenduidig verhaal naar burgers, bedrijven en instellingen uit te dragen, waarin de kanteling in de Wmo en de veranderende verhoudingen door de decentralisaties in samenhang worden gebracht. De communicatieaanpak zal een scala aan communicatievormen omvatten. In de ontwikkeling van de aanpak zal ook MEE worden betrokken.

Zie bijlage 3 voor een outline van het beoogde project.

2. **Ontwikkelen van nieuwe arrangementen en aanpakken rond wonen, welzijn en zorg**

Doel: Ontwikkeling van een breed en kwalitatief goed palet aan nieuwe integrale arrangementen en aanpakken voor wonen, zorg en welzijn in buurten en wijken, waarbij de aanpakken en ervaringen goed gedocumenteerd zijn, overdraagbaar zijn gemaakt en actief worden gedeeld.

Uitleg: Er is een urgente behoefte aan nieuwe aanpakken en integrale arrangementen voor wonen, zorg en welzijn op buurt- en wijkniveau. Het gaat daarbij om bijvoorbeeld integrale wijkteams of de wijkwegenwacht, maar ook om nieuwe arrangementen zoals woonzorgboerderijen waarin ook recreatieve functies en begeleid werken worden verenigd. Er zijn al diverse pilots en ontwikkeltrajecten gestart, waarin steeds een of enkele gemeenten actief zijn. De capaciteit per gemeente schiet echter tekort om het volledige palet aan gewenste nieuwe aanpakken en arrangementen te ontwikkelen. Door onderlinge specialisatie waarbij systematische monitoring en kennisdeling wordt georganiseerd, kan een forse versnelling in de ontwikkeling van nieuwe aanpakken worden gerealiseerd.

3. **Onderzoek** op regionale schaal naar de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan **respijtzorg** in relatie tot het huidige aanbod.

Doel: Op regionaal niveau komen tot een aanbod van respijtzorg dat aansluit op de behoeften van de gebruikers. In het onderzoek moet duidelijk worden in hoeverre het huidige aanbod voldoet aan de behoeften in termen van de aard, de spreiding, de capaciteit van de voorzieningen en de financieringsvorm (subsidie, zorg in natura of pgb?). De uitkomsten van dit onderzoek moeten uitwijzen of er behoefte is aan een gezamenlijke inspanning om nieuwe of andere voorzieningen voor respijtzorg te realiseren. De uitkomst kan vervolgens leiden tot **ontwikkeling van nieuwe bovenlokale of regionale projecten** om aan de behoefte voor respijtzorg te voldoen.

Toelichting: Het is een thema dat regelmatig op de agenda van de regionale samenwerking wordt geplaatst. Niet alle gemeenten blijken dezelfde betekenis te hechten aan respijtzorg en omdat er uitgaand van een smalle definitie voldoende voorzieningen lijken te zijn, is het onderwerp niet tot uitwerking gekomen. Met de decentralisatie van AWBZ begeleiding, waar ook logeervoorzieningen (ook een vorm van respijt) onder vallen en een nog groter beroep op het eigen sociale netwerk, wordt respijt voor de mantelzorger van nog groter belang. Om respijtvoorzieningen rendabel te laten zijn, overstijgt de capaciteit naar verwachting de behoefte in de regiogemeenten

4. **Heroriëntatie** van het beleid en de uitvoering rond **maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, OGGZ en verslavingsbeleid**

Doel: Komen tot een regionaal stelsel voor maatschappelijke opvang dat op de lange termijn duurzaam en flexibel is.

Uitleg: Dit project vraagt een inspanning van de gemeente Alkmaar, de maatschappelijke voorzieningen en ook de regiogemeenten. De heroriëntatie biedt een uitgelezen kans om vraag en aanbod meer op elkaar af te stemmen en de doelgroep zwerfjongeren specifieke aandacht te bieden. Door sterker in te zetten op preventie in de eigen buurt en gemeente kan de druk op de opvangvoorziening worden verlicht. Een specifiek punt van aandacht is nog de wens om de middelen voor maatschappelijke opvang van Castricum, die nu naar centrumgemeente Haarlem gaan, over te hevelen naar centrumgemeente Alkmaar.

Naast deze vier prioriteiten zijn nog een aantal thema's en kansen benoemd die in de komende jaren aan de orde zullen zijn en waar onderlinge samenwerking kansen kan bieden. Het gaat daarbij onder meer om:

- Onderlinge afstemming als manier om de **bureaucratische lasten voor burgers en instellingen terug te dringen**, zodat een groter deel van de beschikbare tijd, energie en financiële middelen ten goede komt aan het primaire proces: de maatschappelijke ondersteuning aan burgers;
- Ontwikkeling van 'het **keukentafelgesprek**' waarin **herindicering** plaatsvindt in overleg tussen de cliënt en de professional;
- Nieuwe vormen van samenwerking tussen **gemeenten (Wmo) en zorgverzekeraars**, die door verandering van het zorgstelsel steeds meer op elkaar worden aangewezen. Door in kaart te brengen waar de voorzieningen elkaar raken en waar win-win situaties liggen kunnen voordelen

voor gemeenten en zorgverzekeraars behaald worden (financieel) en kan de burger en cliënt er beter van worden;

- Nieuwe **inbedding van de functies van MEE** in de gemeentelijke uitvoering van de Wmo.

In de doorontwikkeling van de RSA kan aan deze thema's desgewenst nader aandacht worden besteed.

6.2. KANSEN ROND WONEN EN VOORZIENINGEN

De regiogemeenten zien als belangrijkste prioriteiten rond wonen en voorzieningen:

1. **Opplussen en levensloopbestendig maken van de eigen woningvoorraad.**

Doel: Door het opplussen en levensloopbestendig maken van de eigen woningvoorraad bevorderen dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen en minder beroep hoeven doen op zorg en voorzieningen.

Uitleg: De regio Alkmaar kent een hoog percentage eigen woningbezit (zie H3). Dit vraagt een andere aanpak dan voor woningen die door corporaties worden beheerd. Er zijn al verschillende projecten gestart in de regio waarin enkele gemeenten participeren, maar er is behoefte aan monitoring, evaluatie en delen van kennis en ervaring. Omdat het woningbestand van de gemeenten onderling sterk verschilt, blijft er wel behoefte aan meerdere aanpakken voor het opplussen.

Het is overigens belangrijk om hierbij een verbinding te leggen met de communicatie over de Kanteling. Zo zou bijvoorbeeld in alle gemeenten bij het aanvragen van een bouwvergunning direct informatie over levensloopbestendig maken van de woning verstrekt kunnen worden, en zou op regionaal niveau ook de aannemersbranche geïnformeerd kunnen worden. Ook is het van belang om zo snel mogelijk de verbinding te leggen met de inzet van domotica. Er kan worden verkend of gezamenlijk dezelfde normen gehanteerd kunnen worden voor de toegankelijkheid van woningen, zoals bijvoorbeeld het Woonkeur-kenmerk.

2. **Inzet van domotica**

Doel: Door adequate inzet van domotica bijdragen aan langer zelfstandig blijven wonen, een hogere kwaliteit van leven, een groter gevoel van veiligheid, en terugdringing van zorgkosten.

Uitleg: Domotica kan door vroegtijdige signalering een preventieve functie vervullen bij terugval of verslechtering van cliënten. Daarmee wordt snel ingrijpen mogelijk en verder leed voorkomen. Ook voor de begeleiding kan inzet domotica nieuwe mogelijkheden bieden (op dit punt kan worden geprofiteerd van het project dat Den Helder al heeft lopen). Verder zijn er mogelijkheden voor koppeling met wijkteams en daarmee een verbinding tussen de 0^e, 1^e en 2^e lijn. Vooral cliënten met een wisselende zorgbehoefte kunnen hiervan profiteren. Voor de inzet van domotica kunnen de gemeenten enerzijds al ontwikkelde mogelijkheden gaan implementeren. Anderzijds kunnen voor de koppeling met wijkteams en de verschillende zorglijnen nieuwe toepassingen (telecare en telehealth) worden uitgewerkt.

Een optimale aanpak vergt samenwerking met het regionaal opererende domoticaplatform, leveranciers, zorgaanbieders inclusief het ziekenhuis, het zorgkantoor, zorgverzekeraars en projectontwikkelaars of corporaties, en waarschijnlijk gezamenlijke inkoop. De omvang van een dergelijk project en genoemde combinatie van gemeenteverstijgende partners vergt een regionale aanpak, maar leent zich ook voor een bovenregionale aanpak.

Andere kansen die de gemeenten zien, en waaraan in de doorontwikkeling van de RSA desgewenst nader aandacht kan worden besteed, zijn:

- Het ontwikkelen en delen van kennis en ervaring over WWZ-projecten. Een voorbeeld hiervan is Aurora, dat Graft-De Rijk voornemens is te realiseren in samenwerking met Wooncompagnie en de Raphaelstichting. Het betreft een locatie bij West-Grafdijk met 10 wooneenheden en een sociale, landschappelijke, ecologische en recreatieve invulling. Een ander voorbeeld is het zorg-werk project De Otter. Met een goede monitoring en kennisdeling kan de regio nog veel meer voordeel halen uit dergelijke projecten en wellicht nieuwe mogelijkheden ontdekken om zorgsteunpunten mogelijk te maken in kernen waar deze nu nog ontbreken, zoals in Egmond aan de Hoef. Dit kan worden meegenomen in prioriteit 2 uit 6.1 (ontwikkelen nieuwe arrangementen WWZ)
- De ontwikkeling van mantelzorgwonen. De gemeente Bergen heeft specifiek beleid voor mantelzorgwonen ontwikkeld, dat zij in mei 2012 zal vaststellen. Beleidsontwikkeling voor mantelzorgwonen is complex vanwege de noodzaak om verschillende beleidskaders (sociaal en fysiek) op elkaar af te stemmen, en omdat bij de aanpassing van bestemmingsplannen vaak strijdige belangen spelen. Bergen wil graag de oplossingen die zij heeft ontwikkeld delen met andere gemeenten.
- De ontwikkeling van een nieuwe gezamenlijke Woonvisie, waarin ook de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan specifieke vormen van zorgwoningen in beeld wordt gebracht.

6.3. KANSEN ROND HET THEMA VITAAL PLATTELAND

De regiogemeenten zien kansen voor versterking van de vitaliteit van het platteland in het ontwikkelen van arrangementen waarin recreatieve voorzieningen zoals terrassen worden gecombineerd met een winkelvoorziening en gedeeltelijk worden bemenst vanuit de Wet werken naar vermogen. Voor specifieke vormen van begeleiding en dagbesteding biedt het zorgboerderij-concept kansen, waarmee niet alleen de doelgroep wordt geholpen maar ook nieuwe bedrijvigheid op het platteland wordt gecreëerd. De gemeente Bergen heeft in samenwerking met gebiedspartijen in de Structuurvisie Landelijk Gebied Bergen een verkenning gedaan naar de mogelijkheden van 'agrarisch verbreden'. De uitkomsten van deze verkenning bieden voor de regio als geheel nieuwe aanknopingspunten voor manieren waarop nieuwe functies op het vlak van toerisme, zorg, dagbesteding en wonen kunnen worden ingepast in de reguliere agrarische bedrijfsvoering. In een landschapsontwikkelingsplan wordt een handreiking gegeven hoe nieuwe ontwikkelingen op het erf landschappelijk ingepast kunnen worden. Gezamenlijke doorontwikkeling van het denken over 'agrarisch verbreden' biedt kansen voor behoud van de vitaliteit van het

platteland. Dit zal worden meegenomen in prioriteit 2 uit paragraaf 6.1. (ontwikkelen nieuwe arrangementen WWZ).

Vanuit de gemeente Schermer is daarnaast voorgesteld om de mogelijkheid te verkennen voor een herijking van de regionale afspraken over sociale woningtoewijzing, waarbij meer rekening wordt gehouden met behoud en versterking van de sociale samenhang. Doel zou zijn te voorkomen dat de sociale draagkracht en de sterke vrijwilligerscultuur die noodzakelijk is voor de vitaliteit van het platteland, wordt aangetast door de verhuisbewegingen tussen stad en platteland als gevolg van de regionale toewijzing van sociale woningen. Vooralsnog lijkt dit voorstel geen prioriteit te hebben voor de andere gemeenten in de regio.

6.4. INNOVATIE BEVORDEREN DOOR BETER BENUTTEN PILOT-ERVARINGEN

Gezien de opgaven op de domeinen Wmo, Wonen en voorzieningen en Vitaal platteland, is het belangrijk dat in de Regio Alkmaar een breed palet aan nieuwe aanpakken en arrangementen wordt ontwikkeld. Dat geldt, zoals hiervoor beschreven, in ieder geval voor WWZ-arrangementen, integrale wijkteams en aanpakken voor het opplussen van de eigen woningvoorraad. De gemeenten in de Regio Alkmaar overwegen daarom met steun van de provincie een **ontwikkelcarrousel** te organiseren waarbij een plus wordt gezet op de projecten die zij al gestart zijn of die zij willen gaan starten.

Doel: Systematische monitoring, overdraagbaar maken van de ervaringen en actief organiseren van kennisoverdracht voor de ontwikkeling van nieuwe aanpakken en arrangementen in de regio rond wonen, welzijn en zorg. De regio kan dan ook als leverancier van kennis en ervaring met nieuwe werkwijzen voor andere regio's fungeren.

Uitleg: Met subsidie van de provincie kan extra capaciteit worden ingezet ten behoeve van de systematische monitoring, documentatie en overdracht van de kennis en ervaring die wordt opgedaan in de diverse projecten en pilots. Het gaat daarbij om projecten en pilots die de gemeenten, alleen of met een of meer anderen, toch al hebben opgezet of gaan opzetten. Bezien zal worden of deze extra capaciteit zal worden ingezet in de vorm van een overkoepelend projectleider, die ook bij alle projecten ter plaatse betrokken is, of door middel van extra uren voor de al betrokken lokale projectleiders. Een andere mogelijkheid is additionele ondersteuning vrij te maken vanuit het Kenniscentrum Wmo en Wonen. Het is van belang dat al bij het ontwikkelen van de projecten en pilots de 'carroussel-projectleider' betrokken is om vanaf de start te waarborgen dat resultaatmeting, monitoring en documentatie van de ontwikkelprojecten adequaat geregeld worden.

Pilots waar het in deze carrousel om zou kunnen gaan zijn:

- Ontwikkeling van het 'keukentafelgesprek' als aanpak voor herindicering;
- 1½ lijnszorg in de huisartsenpost (Schermer)
- Combineren van winkel- en terrasfunctie voor toerisme met inzet van SW-ers bij de ontwikkeling van Wwz-project Aurora (Graft-De Rijp i.s.m. Wooncompagnie en de St. Raphaelstichting)
- Projectvormen voor het opplussen van de eigen woningvoorraad, zoals Empty Nest (Schermer i.s.m. Wooncompagnie); Lekker blijven Wonen (Heerhugowaard);
- Kennisdeling over mogelijkheden voor mantelzorgwonen (Bergen)

- Nieuwe arrangementen waarbij wonen, zorg en voorzieningen worden gecombineerd met een agrarische functie ('agrarisch verbreden')
- Toepassing domotica in samenwerking met corporaties, zorgaanbieders en ziekenhuis (Heiloo en wellicht Heerhugowaard)
- Terugdringen administratieve lasten door afstemming procedures en formulieren
- Werken met integrale wijkteams
- Verkenning inzet eigen kracht conferenties voor GGZ-cliënten
- In kaart brengen raakvlakken Wmo–zorgverzekeraars en mogelijkheden tot samenwerking.

6.5. PRIORITERING

Voor de Regionale Sociale Agenda 2012-2015 hebben de gemeenten gekozen voor een duidelijke prioritering van de hierboven beschreven kansen. De gekozen prioriteiten, die deels met elkaar samenhangen of in projecten gecombineerd kunnen worden, zijn:

1. Communicatie over De Kanteling (in samenhang met de decentralisaties) naar burgers en maatschappelijke organisaties
2. Ontwikkelen van nieuwe arrangementen en aanpakken rond wonen, welzijn en zorg, waaronder ook integrale wijkteams
3. Inzet domotica
4. Opplussen eigen woningen
5. Onderzoek naar de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte aan respijtzorg en realisatie van een daarop aansluitend regionaal aanbod
6. Onderzoek naar behoefte aan zorgwoningen
7. Heroriëntatie maatschappelijke opvang

7. DRAAGVLAK, COMMUNICATIE EN UITVOERING

De RSA van de Regio Alkmaar is gezamenlijk door de acht gemeenten opgesteld en (zal) door de colleges van B&W (worden) vastgesteld. Bij de ontwikkeling van de Agenda zijn vertegenwoordigers van de gemeenteraden en de Wmo-raden van de acht gemeenten geïnformeerd over het traject en de voorgenomen prioriteiten en zijn zij uitgenodigd daarop te reageren. Daarnaast zijn uiteraard de ambtelijk ingebrachte knelpunten en prioriteiten mede gebaseerd op de afstemming die de gemeenten hierover regulier onderhouden met cliënten en instellingen.

Jaarlijks zullen de gemeenten gezamenlijk hun gemeenteraden en Wmo-raden informeren over de voortgang van de RSA en over de voorgenomen activiteiten in het komende jaar. De RSA wordt na vaststelling door de acht colleges toegezonden aan de gemeenteraden, Wmo-raden en gepubliceerd op de gemeentelijke websites en de website van de Regio Alkmaar.

Het regionale portefeuillehoudersoverleg Wmo is proceseigenaar geweest bij de totstandkoming van de RSA en zal ook de nadere uitwerking en uitvoering coördineren.

Voor ieder project dat vanuit de RSA zal worden gestart geldt dat afstemming plaatsvindt in het PORA Wmo, en dat twee portefeuillehouders gezamenlijk als bestuurlijk trekker optreden. Per project zullen afspraken worden gemaakt over de inzet en eventuele onderlinge verrekening van personele capaciteit en overige middelen.

8. PLANNING VAN DE UITVOERING

Om tot uitvoering van de beschreven prioriteiten te komen, gaan de gemeenten uit van de onderstaande globale planning:

	2012	2013	2014	2015	2016
Ontwikkelen projectvoorstellen, jaarlijks voor 1 september	Uitwerken en indienen bij provincie projectvoorstel Communicatie	Uitwerken en indienen projectvoorstel 2	Uitwerken en indienen projectvoorstel 3	Uitwerken en indienen projectvoorstel 4	
Project-uitvoering	Voorbereiding uitvoering communicatie-project	Start uitvoering communicatie-project	Vervolg communicatie-project	Borgen communicatie in reguliere werkwijze	
		Voorbereiding project 2	Start uitvoering project 2	Vervolg project 2	
			Voorbereiding project 3	Start uitvoering project 3	
				Start uitvoering project 4	Afronding uitvoering project 4
Communicatie en verantwoording	Informeren raden en maatschappelijke partners over RSA, input halen voor project 2	Informeren raden en provincie over voortgang, input project 3	Informeren raden en provincie over voortgang, input project 4	Informeren raden en provincie over voortgang.	Verantwoording resultaten naar raden en provincie

BIJLAGE 1: KENGETALLEN REGIO ALKMAAR

	Noord-Holland	Regio Alkmaar	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijp	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Bevolking *1000	1,886	272	94	31	35	6	51	22	27	5
Aantal mannen * 1000	928	135	46	15	17	3	26	11	13	3
Aantal vrouwen* 1000	959	137	48	16	18	3	25	11	14	3
% 0-4 jarigen	6	5	6	4	4	5	7	5	6	6
% 5-14 jarigen	12	12	11	11	13	14	14	13	14	14
% 15-24 jarigen	11	11	12	10	12	11	12	10	12	12
% 25-39 jarigen	18	18	22	12	13	14	21	13	17	15
% 40-64 jarigen	37	37	36	40	38	40	35	38	38	40
% 65-74 jarigen	9	9	8	13	11	11	8	12	8	8
% 75 plussers	7	7	7	10	9	6	4	10	5	5
Groei/krimp t.o.v. 2010 in %										
2015	3	2	2	-1	0	-1	7	2	2	4
2020	5	4	3	-3	-2	-3	13	5	6	2
2030	9	7	7	-5	-2	-9	20	9	9	1
2040	11	8	7	-4	-2	-11	22	12	11	1
Huishoudens	845	119	44	14	15	3	21	10	11	2
% eenpersoons	35	34	41	35	31	27	28	31	26	25
% meerpersoons	65	66	59	65	69	73	72	69	74	75
Aantal eenouderhuishoudens * 1000	59	8	3.4	0.9	0.8	0.2	1.4	0.5	0.7	0.1
Groei/krimp t.o.v. 2010 in %										
2015	5	4	4	1	3	3	8	4	5	6
2020	9	9	7	2	6	10	17	10	12	7
2030	16	15	13	2	9	11	28	18	19	10
2040	18	16	14	2	10	11	30	19	21	11
Sociaal economisch										
Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen * 1000	26	25	23	27	28	27	24	28	26	27
Gemidd. besteedbaar inkomen * 1000	22	21	20	23	23	22	20	23	21	22
% lage inkomens	37	38	39	38	36	37	39	35	39	37
% niet-westerse allochtonen	10	8	12	3	3	3	10	4	4	2
Wmo en zorg										
Aantal uren huishoudelijke hulp	9.6	9.4	9.2	12	11	9.2	7.7	11	8.3	8.1
Aantal uren dagelijkse verzorging/verpleging	2.8	2.7	2.7	3.3	2.9	2.4	2.2	3.1	2.2	2.0
Aantal indicatiestellingen *1000	75	11	4.3	1.6	1.4	0.2	2.1	1.0	0.8	0.1
Extramuraal + beg. %	26	28	32	19	20	19	29	22	33	46
Extram. zonder beg. %	24	22	22	24	24	33	19	23	25	17
Intramuraal %	51	50	46	57	56	47	53	55	42	38
Vervoer bij begeleiding groep / 1.000 inw.	4.1	4.3	4.7	4.4	3.0	3.1	4.4	3.8	4.3	5.6

	Noord-Holland	Regio Alkmaar	Alkmaar	Bergen	Castricum	Graft-De Rijp	Heerhugowaard	Heiloo	Langedijk	Schermer
Woningen										
Woningen * 1000	818	117	43	14	15	3	21	10	10	2
Eigen woningen %	59	66	57	67	73	72	68	73	75	73
Woningcorporatie %	30	24	34	20	17	17	23	19	18	17
Overige verhuurders %	11	9	9	12	10	11	9	8	6	9
Eigendom onbekend %	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Gewenste woningvoorraad * 1000	840	119	44	14	15	3	21	10	11	2
Woningtekort	15,900	-2,600	-900	-	-600	-	-400	-300	-300	-100
Leefbaarometer (gem = 0)										
Samenstelling bevolking	14	17	5	26	30	27	14	30	21	26
Sociale samenhang	5	5	-3	24	13	14	-1	19	-2	19
Publieke ruimte	24	29	33	14	23	45	32	19	37	38
Veiligheid	6	6	-21	32	29	35	-6	35	25	39
Voorzieningen	2	-8	14	-22	-11	-33	-21	-15	-23	-31
Woningvoorraad	-1	8	-12	23	16	27	8	19	27	38

Bronnen:

CBS Statline, 2009, 2010, 2011, 2012

Noord-Holland in Cijfers, 2010

Nivel, VAAM 2010

ABF Research, Primos prognose 2011

CiZ, 1 juli 2011

BZK, Leefbaarometer 2010

Bewerking door DSP - groep voor Regionale Sociale Agenda's Noord-Holland, 22 mei 2012

BIJLAGE 2: OVERZICHT BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE PARTNERS REGIO ALKMAAR

NB: Dit overzicht is niet uitputtend, maar geeft een goede indicatie van de diversiteit van de maatschappelijke partners.

	Beleidssterrein	Naam partner	Gemeenten	Toelichting / opmerkingen
Wmo	Welzijn	Reg. St. Wonen Plus NHM	Graft-de Rijp, Schermer	Ouderen, diensten, mantelzorgondersteuning, vrouwenwerk
		Wonen Plus Welzijn Langedijk	Langedijk	
		Wonen Plus Alkmaar	Alkmaar	
	Maatschappelijke dienstverlening	Stichting De Wering	Alkmaar, Langedijk, Schermer	Ouderenwerk, soc. raadslieden, algemeen maatschappelijk werk en schoolmaatschappelijk werk
		Socius	Castricum	
	Maatschappelijk betrokken ondernemen	De Waaier	Langedijk	
		St. Present		
	Jeugdbeleid	Centrum Jeugd en gezin	Alkmaar	Inlooppunt voor vragen over opvoeden en opgroeien
		Kern8	Alkmaar, Langedijk, Schermer	Welzijns-, tiener en jongerenwerk
		SWC	Castricum	Jongerenwerk
	Mantelzorg	St. Mantelzorgcentrum	Langedijk	Mantelzorgmakelaar
		MaatjeZ	Castricum	Mantelzorgondersteuning
	Vrijwilligerswerk	VCA	Alkmaar, Langedijk	Vrijwilligerscentrale, ondersteuning vrijwilligerswerk
		SWC	Castricum	Steunpunt vrijwilligerswerk
	Cliënteninformatie en -advies	MEE	Langedijk	
	Cliëntparticipatie	Wmo-platform	Alkmaar	Adviesfunctie
Verslavingszorg	Brijder stichting	Regio Alkmaar	Inloopvoorziening, maatschappelijke herstel, OGGZ, medicatiepoli.	
Maatschappelijke opvang	DNO Doen	Regio Alkmaar	Op dit moment speelt een heroriëntatie maatschappelijk opvang, raakt ook verslavingszorg en OGGZ	
Coördinatie nazorg ex-gedetineerden	Veiligheidshuis	Regio Alkmaar	Nazorg op wonen, werk/inkomen, zorg, schuldhulpverlening en id-bewijzen.	
Hulp bij huishouden,	Evean	Alkmaar, Castricum,	Extramurale Awbz-zorg	

	begeleiding		Langedijk	
		Actiezorg	Langedijk	
		Buurtzorg	Castricum	
	Vrouwenopvang	Oranje Huis/ ASHG	Regio Alkmaar	steunpunt huiselijk geweld
Zorg	Verstandelijke beperking	MEE NWH	Regio Alkmaar	Partner in CJG
		De Waerden	Langedijk	Dagactiviteiten
		Esdégé Reigersdaal	Langedijk Heerhugowaard	Huisvesting mensen met een verstandelijke beperking
		Philadelphia	Langedijk	Huisvesting mensen met een verstandelijke beperking
		Odion	Castricum	Huisvesting mensen met een verstandelijke beperking
		SIG	Castricum	Huisvesting mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking
	Geestelijke gezondheidszorg	OGGZ/ Vangnet en advies	Regio Alkmaar	Openbare geestelijke gezondheidszorg
		Triversum	Alkmaar	Jeugd-GGZ
		GGZ NHN	Regio Alkmaar	psychische ondersteuning, begeleiding, FACT-teams, collectieve preventie GGZ
		REAKT	Castricum	Inloop GGZ/ dagbehandeling
		Dijk en Duin	Castricum	Intra- en Extramurale AWBZ Zorg (GGZ)
	Verpleging en verzorging	ViVaZorggroep	Castricum	Intra- en extramurale AWBZ zorg
		Magentazorg	Langedijk	Verzorgingshuis, verpleeghuis
	Huisartsen	HONK	Alkmaar	Advies/partner huisartsenzorg
	Eerstelijnszorg	ZONH	Regio Alkmaar	Advies eerstelijnszorg
			Graft-De Rijk	Bouw gezondheidscentrum
	Informele zorg	Mantelzorgcentrum/ Humanitas/ Respijthuis WonenPlus Alkmaar CLIP (SWC)	Alkmaar	
			Alkmaar	praktische dienstverlening van en door burgers
			Castricum	
	Zorgwoningen	Zorgcirkel	Graft-De Rijk, Schermer	
Viva Zorggroep		Castricum		
Wwz	Huisvesting mensen met GGZ-problematiek	RIBW	Castricum	
	Huisvesting mensen met een verstandelijke	Odion	Castricum	

	bepanking			
Wonen	Corporaties	Woningbouwvereniging Langedijk	Langedijk	Woningbouwcorporatie
		Ymere	Alkmaar, Langedijk, Heerhugowaard	Woningbouwcorporatie
		Wooncompagnie	Schermer	Woningbouwcorporatie
		Kennemerwonen	Castricum, Alkmaar, Heiloo, Bergen, Schermer	Woningbouwcorporatie
		Woonwaard	Graft-De Rijk, Heerhugowaard, Alkmaar, Langedijk	Woningbouwcorporatie
		Mooiland Vitalis	Alkmaar, Heerhugowaard	Woningbouwcorporatie
	Overige	St. Raphaelstichting	Graft-De Rijk	Samenwerking tbv plan Aurora, met ook Wooncompagnie
Jeugd- zorg	Jeugdhulpverlening	Parlan	Alkmaar	Partner in CJG
		Bureau Jeugdzorg	Alkmaar	Partner in CJG
Onder- wijs	Basisonderwijs	Aloysius Stichting Onderwijs Jeugdzorg	Castricum	Bestuur basisschool
		Stichting Flore	Castricum, Schermer	Bestuur basisschool
		Tabijn	Castricum	Bestuur Basisschool
		ISOB	Castricum, Schermer	Bestuur Basisschool
	Voortgezet onderwijs	Clusius College	Castricum	Bestuur voortgezet onderwijs
		Stichting Voortgezet Onderwijs Kennemerland	Castricum	Bestuur voortgezet onderwijs
		ISOB	Graft-De Rijk	Brede schoolontwikkeling ism sport, bibliotheek, kinderopvang, cjb
		Flore	Graft-De Rijk	Brede schoolontwikkeling

BIJLAGE 3: OUTLINE PROJECTVOORSTEL REGIONAAL COMMUNICATIETRAJECT DE KANTELING

1. INLEIDING / AANLEIDING

De gemeenten in de regio Alkmaar trekken waar mogelijk gezamenlijk op in de realisatie van de drie transities AWBZ, Jeugdzorg en Wet werken naar vermogen. Het gedachtegoed van De Kanteling raakt aan alle drie de transities. Van inwoners wordt verwacht dat ze allereerst nagaan wat ze zelf kunnen en/of doen met hun sociale netwerk. Maar de Kanteling is breder. Het gaat hier niet alleen om de zorgvragende inwoner die meer de eigen verantwoordelijkheid en regiemoeten pakken, maar om alle inwoners. Er is een omslag in denken nodig, waarbij eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht centraal staan. Oftewel van iedereen wordt verwacht maatschappelijk bij te dragen, zodat iedereen participeert of kan participeren.

Dit vraagt tegelijk een omschakeling bij de aanbieders van zorg en welzijn en bij andere bedrijven en instellingen die hierbij betrokken zijn. Hierbij ligt een rol voor de gemeenten. Zij nemen de regie en begeleiden de verschillende doelgroepen bij dit traject. Dit kan onder meer via communicatie en goede voorlichting.

Om te sturen op deze duurzame bewustwording en gedragsverandering is een langlopend communicatietraject noodzakelijk. Het ligt hierin voor de hand om in regioverband gezamenlijk deze boodschap uit te dragen.

Het eerste voordeel van een gezamenlijke regionale communicatie is dat, door de uniformiteit, het signaal veel sterker en herkenbaarder wordt. Het geeft duidelijk weer dat kantelen niet een lokale aangelegenheid is, maar een ontwikkeling die alle burgers in Nederland raakt. De kracht van dezelfde boodschap en de herhaling in alle gemeenten. Om de drie genoemde transities gemakkelijker te laten landen is een helder communicatietraject over de Kanteling van belang.

Mochten de drie transities onder invloed van het nieuwe regeringsbeleid (verkiezingen) niet doorgaan, dan blijft het langdurig uitdragen van de Kantelinggedachte toch opportuun. Immers het uitdragen van het benutten van de eigen kracht, het eigen sociaal netwerk blijft ook dan uitgangspunt.

Maar de mate van urgentie is groot! Bij de invoering van de Wmo met de vaststelling van de beleidskaders, in 2007 en verder, en de daaruit voortvloeiende verordeningen is de communicatie achter gebleven. Dit is dan ook hét moment om middels een stevige inhaalslag het gedachtegoed van de WMO alsnog maatschappelijk te verankeren.

2. WAT IS DE KANTELING?

De Kanteling beoogt te denken in oplossingen en resultaten in plaats van te denken in voorzieningen (claimgericht denken). Uitgangspunten zijn daarbij eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht. Immers iedereen draagt verantwoordelijkheid voor zijn of haar eigen woon- en leefsituatie en is, ondanks beperkingen, altijd wel tot bepaalde zaken in staat. Oftewel kijk wat iemand nog WEL kan!

Als de oplossing uiteindelijk niet binnen het eigen netwerk gevonden wordt, wordt eerst gekeken naar algemeen en/of collectieve voorzieningen als oplossing. De oplossing (Het resultaat) staat voorop en als dat op eigen kracht (zelf of via iemands netwerk) of met een

collectieve voorziening bereikt kan worden, is een individuele voorziening niet nodig. Het gaat zowel om bestaande als nog nieuw te ontwikkelen voorzieningen. **Kortom 'collectief waar kan, individueel waar moet'.**

Dit vergt een omslag in denken, een cultuuromslag. Kortom: een maatschappelijke gedragsverandering, waarbij van iedereen wordt verwacht maatschappelijk te participeren, zo mogelijk zelf ondersteuning te zoeken en ook ondersteuning te bieden. De Kanteling heeft dan ook twee sporen:

- a. **Mensen die hulp vragen**(op gebied van zorg en individuele voorzieningen).
Door meerdere gemeenten en de VNG is het gedeelte betreffende individuele voorzieningen opgepakt onder de noemer De Kanteling. Ook op het gebied van collectieve voorzieningen speelt voor van mensen met een hulpvraag De Kanteling een rol.
Het gaat niet meer om voorzieningen. Voorop staat het resultaat, dat ter compensatie van de problemen of beperkingen die iemand ondervindt bereikt moet worden, zodat de burger zichzelf kan redden en kan meedoen aan de samenleving.
- b. **De samenleving in zijn geheel**
Het gaat om een verandering in mentaliteit en leefstijl. Van alle burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven wordt verwacht dat zij zich verantwoordelijk voelen voor de leefbaarheid in hun woon-, leef- en werkomgeving. Hulpvragers kunnen oplossingen in hun eigen omgeving vinden wanneer andere buurtbewoners zich verantwoordelijk voelen om anderen de helpende hand te bieden. In buurten waar bewoners elkaar kennen, samen de schouders eronder zetten en waar een gevoel van saamhorigheid leeft, is onderlinge ondersteuning meer vanzelfsprekend.

3. REGIONALE AANPAK DE KANTELING

De gemeenten in de regio Alkmaar stellen het benutten van de eigen kracht en het sociaal netwerk van bewoners in hun beleid centraal. Gemeenten willen in dit kader bewoners duurzaam vertrouwd maken met De Kantelingsgedachte. Het denken vanuit de eigen mogelijkheden in plaats van claimgericht denken is een ingewikkeld proces en vraagt om een duurzame aanpak.

Hiertoe dient als eerste stap een meerjaren communicatieplan te worden opgesteld en daarna zal tot duurzame implementaties dienen te worden overgegaan. Een meerjarenplan, omdat gedragsverandering nu eenmaal een lange adem vraagt. De gemeenten in de regio Alkmaar hebben beperkte capaciteit beschikbaar om tot een duurzaam communicatieplan De Kanteling te komen. Vandaar dat op dit terrein ondersteuning vanuit de provinciale subsidieregeling meer dan welkom is. Het kan dan gaan om het aantrekken van een procesbegeleider, maar ook aan het in brede zin uitvoering geven aan het implementeren van De Kanteling.